

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор В.В. БАЛАБІН

“22” _____ 2013 р.

ПРОГРАМА

комплексного державного екзамену з дисциплін:

“ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД. ПРАКТИКУМ ПЕРЕКЛАДУ.
ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗСУ”
курсантів п’ятого курсу Військового інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Спеціальність: 7.03020401 Міжнародна інформація

Спеціалізація: Розвідувально-інформаційне забезпечення (за мовами) діяльності
військ (сил)

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника Військового
інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка з
навчальної роботи

Розглянута та ухвалена на засіданні
Вченої ради Військового інституту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

полковник

“18”

В.Л. КИРИК

2013 р.

Протокол № 3 від 21.11 2013 р.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вивчення навчальних дисциплін комплексного державного екзамену має на меті опанування майбутніми офіцерами-перекладачами практичними навичками в галузі перекладу; забезпечення виконання різноманітних завдань життєдіяльності військ відповідно до кваліфікації офіцера військового управління тактичного рівня та практичного оволодіння необхідними знаннями зі спеціальності за фахом для виконання функціональних обов'язків в умовах сучасного бою; застосування різних прийомів та способів передачі інформації на основі закономірностей процесу перекладу й положень мовознавства та теорії комунікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Військово-політичний переклад”** курсанти повинні:

знати :

- особливості перекладу, методи та прийоми передачі інформації військового та військово-політичних характеру;
- особливості та правила вживання базових слів, словосполучень, граматичних конструкцій;
- правила оформлення письмових перекладів та вимоги штабної культури;
- правила ведення різних видів усного перекладу (з аркуша, послідовного, абзацно-фразового, двостороннього, тощо);
- основні способи досягнення еквівалентності в письмовому та усному перекладі та перекладацькі трансформації; засоби висловлювання темарематичної структури речення;
- обов'язки військового перекладача під час виконання основних видів перекладу;
- структуру національної безпеки, договори системи колективної безпеки, структуру та завдання Організація Об'єднаних Націй і військово-політичного союзу НАТО, міжнародних організацій.

вміти :

- перекладати переговори, брифінги, офіційні зустрічі, виступи на конференціях, семінарах військово-політичної тематики в режимі одностороннього послідовного перекладу з іноземної мови;
- перекладати переговори, брифінги, офіційні зустрічі, виступи на конференціях, семінарах військово-політичної тематики в режимі одностороннього послідовного перекладу на іноземну мову;
- перекладати переговори, брифінги, офіційні зустрічі, виступи на конференціях, семінарах військово-політичної тематики в режимі двостороннього перекладу;
- здійснювати зорово-усний переклад військово-політичних текстів з іноземної мови;
- здійснювати зорово-усний переклад військово-політичних текстів на іноземну мову;

- перекладати тексти військово-політичної тематики в режимі зорово-письмового перекладу з іноземної мови;
- перекладати тексти військово-політичної тематики в режимі зорово-письмового перекладу на іноземну мову;
- редагувати письмові переклади текстів військово-політичної тематики іноземною мовою і здійснювати їх стилістичну правку;
- оформлювати письмові переклади різних видів та жанрів згідно з вимогами штабної культури;
- володіти військовою фаховою мовою, вживати спеціальну військово-політичну термінологію, скорочення та номенклатуру.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Практикум з перекладу”** курсанти повинні вдосконалити такі уміння і навички:

У письмову перекладі:

- здійснювати повний письмовий переклад фахових і суспільно-політичних текстів з іноземної мови на українську і з української на іноземну з адекватною передачею змісту і стилю тексту, що перекладається;
- здійснювати реферативний та анотаційний переклад українською мовою іншомовних текстів, а також реферативний та анотаційний переклад іноземною мовою україномовних текстів;
- укладати на базі тексту-джерела різні види реферативного перекладу: реферат-резюме, реферат в описовій формі, реферат-огляд;
- укладати на базі як іншомовних, так і україномовних текстів вторинні тексти іноземною мовою з суб’єктивною оцінкою первинних текстів і аргументацією власної думки, користуючись при цьому лексичними засобами коментування висловлювання.

В усному перекладі:

- здійснювати послідовний абзацно-фразовий переклад;
- виконувати двосторонній переклад;
- здійснювати послідовний переклад із використанням спеціальної системи записів;
- володіти елементарними навиками синхронного перекладу.

Після закінчення вивчення навчальної дисципліни **“Основи бойового застосування підрозділів та частин Збройних Сил України”** курсанти повинні:

знати:

- етапи реформування і пріоритетні напрями реформування і розвитку Збройних Сил;
- систему управління Збройних Сил;
- організаційну структуру Збройних Сил України, озброєння і бойову техніку видів Збройних Сил України;
- призначення, організацію, склад, принципи бойового застосування видів ЗС України;
- зміст та основні заходи підготовки підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції;
- порядок роботи командира підрозділу щодо прийняття рішення на

виконання миротворчих завдань;

- системи і засоби озброєння РТВ та ЗРВ;
- бойові можливості підрозділів РТВ та ЗРВ;
- принципи бойового застосування підрозділів РТВ та ЗРВ;
- системи і засоби озброєння авіації ППО;
- бойові можливості підрозділів авіації ППО;
- принципи бойового застосування авіації ППО;
- бойове застосування зенітно-ракетних підрозділів Сухопутних військ;
- досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів;
- досвід застосування повітряних сил.

вміти:

- застосовувати вимоги керівних документів у повсякденній діяльності;
- організовувати роботу командира підрозділу щодо прийняття рішення

на виконання миротворчих завдань;

- організовувати бойові дії підрозділів (взводів, рот);
- управляти ними в різних видах бою;
- враховувати у своїй повсякденній діяльності досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів та застосування повітряних сил;
- діяти в складних умовах сучасного бою.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД”

1. Основа та структура національної безпеки

Особливості військового-політичного перекладу. Основи національної безпеки. Політика національної безпеки. Суб'єкти національної безпеки. Міжнародні договори. Цивільний контроль за національною політикою безпеки. Міжнародна система безпеки 21 сторіччя.

2. Договори системи колективної безпеки

Статут Організації Об'єднаних Націй. Женевська конвенція. Договір про скорочення стратегічного озброєння III. Договір про створення Європейського Союзу. Північноатлантичний договір. Договір про звичайні збройні сили в Європі. Договір про відкрите небо.

3. Організація Об'єднаних Націй

Організація Об'єднаних Націй (загальні положення). Рада безпеки ООН. Миротворчі операції. Операції ООН з підтримання миру. Операції ООН з підтримання миру (продовження). Резолюції РБ ООН.

4. Військово-політичний союз НАТО

Основні задачі НАТО з підтримки безпеки. Цивільна структура НАТО. Військова організація та структура НАТО. Військова організація та структура НАТО (Командування ОЗС). Стратегічна концепція оборони та безпеки країн-членів НАТО. Відносини Україна-НАТО. План дій Україна-НАТО.

5. Міжнародні організації як суб'єкт колективної безпеки

Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Європейський Союз. Велика вісімка. Рада Європи. Міжнародна федерація суспільств Червоного Хреста та Червоного полумісяця. Міжнародні неурядові організації.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ПРАКТИКУМ З ПЕРЕКЛАДУ”

Письмовий переклад

Семантико-стилістична адекватність текстів наукового стилю. Лексико-граматичні відповідники, характерні для наукового стилю в іноземній і українській мовах.

Фахова терміносистема. Функціонування фахової лексики в текстах наукового і офіційно-ділового стилів іноземною та українською мовами. Переклад кліше в текстах офіційно-ділових документів.

Семантико-стилістична адекватність текстів публіцистичного стилю. Сталі словосполучення, кліше, лексико-граматичні відповідники, характерні для певних жанрів публіцистичного стилю в іноземній і українській мовах. Переклад експресивних засобів у публіцистичних текстах.

Власні імена і аббревіатури в письмовому перекладі.

Звуження і розширення інформаційної структури при перекладі.

Усний переклад

Повідомлення і типи висловлювань. Цільові, тематичні інформативні висловлювання у складі повідомлення. Передбачення перекладачем рольової і мовленнєвої поведінки комунікантів у різних нормативних ситуаціях спілкування. Взаємозалежність семантичної ситуаційної інформації при визначенні смислу висловлювання. Стереотипні мовленнєві засоби (ситуаційні кліше) в тематичних висловлюваннях.

Повідомлення та інформаційний запас. Інформаційний запас перекладача і врахування інформаційного запасу адресата.

Інформативність текстів. Ключова інформація. Поняття мовної надмірності. Квантова структура тексту. Кванти інформації в реченні як розгорнуті номінації, пов'язані між собою дієсловом-присудком.

Правила мовленнєвої сегментації: безперервність мовленнєвого ланцюжка за умов слідування керованого слова за керуючим.

Одиниця перекладу в усному перекладі. Штампи. Ситуаційні кліше. Образні вирази.

Критерії адекватності перекладу. Категорія відповідностей і невідповідностей при здійсненні усного перекладу. Градація смислових помилок в усному перекладі:

- помилки 1-го ступеня, пов'язані з появою квантів додаткової і інформації;
- помилки 2-го ступеня, пов'язані з втратою ключової інформації;
- помилки 3-го ступеня, пов'язані з втратою або появою додаткової або уточнюючої інформації.

Найважливіші розумові механізми для здійснення перекладацької діяльності:

- механізми сприймання вихідного тексту;
- механізми запам'ятовування;
- механізми переходу від однієї мови до іншої;

- механізми оформлення перекладу;
- механізми синхронізації перекладацьких операцій.

Управління мовленнєвими механізмами. Механізм упереджувачого сприймання – прогнозування джерела мовлення. Компресія тексту, що поступає. Мовленнєва компресія, що досягається лексичними і граматичними трансформаціями для спрощення тексту і зменшення його складового обсягу. Компресія тексту за рахунок звільнення тексту від слів, що містять другорядну інформацію. Міжмовна і внутрішньомовна трансформація. Трансформаційне читання тексту. Мікрореферування – виділення в тексті ключової інформації і позначення її коротким формулюванням.

Прецизійні слова в усному перекладі: числівники, власні імена людей, географічні назви, назви днів тижня і місяців, аббревіатури.

Техніка і етикет усного мовлення перекладача. Дикція перекладача, культура усного мовлення, вміння грамотно завершувати будь-яке речення, заповнювати пропуски, домислювати несприйняті відрізки мовлення. Достатній репродуктивний матеріал перекладача (епітети, ситуаційні кліше, повсякденні висловлювання).

Система записів в послідовному перекладі. Загальноприйняті в послідовному перекладі символи - економні і наочні позначення понять і найбільш рельєфних слів тексту. Літерні символи. Асоціативні символи. Похідні символи. Скорочення слів. Порядок фіксування інформації при послідовному перекладі із системою записів: смисловий аналіз тексту сегментація тексту, визначення квантів інформації різної цінності, фіксування домінуючої інформації сегмента емним словом або символом, виділення спочатку групи підмета, потім групи присудка, відділення знаків комою, написання нового речення з нової строки. Вертикальне розташування інформації. Фіксування синтаксичних зв'язків між реченнями і частинами речень: позначення вставних конструкцій, причинно-наслідкових відношень, мети, уступки, порівняння. Перетворення записів у мовлення.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ
ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

1. Основи бойового застосування підрозділів та частин Збройних Сил України

Концепція реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування видів Збройних Сил України на сучасному етапі.

2. Підготовка та дії підрозділів Збройних Сил України під час проведення миротворчої операції

Підготовка підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції. Дії підрозділів Збройних Сил України у складі миротворчих сил під час проведення миротворчої операції.

3. Основи бойового застосування повітряних сил

Основи бойового застосування радіотехнічних військ (РТВ). Основи бойового застосування зенітно-ракетних військ (ЗРВ). Основи бойового застосування авіації. Основи бойового застосування зенітно-ракетних підрозділів Сухопутних військ.

4. Досвід застосування видів Збройних Сил України у локальних конфліктах

Досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів. Досвід застосування повітряних сил.

III. ЛІТЕРАТУРА

ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД”

АНГЛІЙСЬКА МОВА

1. Військово-технічний переклад (англійська мова), підручник, автор Лісовський В.М. – Київ “ВІКНУ”, 2010.
2. Військово-політичний переклад (англійська мова), збірка навчальних матеріалів, автор Чернишов О.О. – Київ “ВІКНУ”, 2008.
3. Військово-спеціальний переклад (англійська мова), підручник, автори: Лісовський В.М., Ларіонов О.Є. – Київ “ВІКНУ”, 2011.
4. Основи військового перекладу (англійська мова), підручник, автори: В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов – Київ “Логос”, 2008.
5. Великий Українсько-англійський словник, автори: Є.Ф. Попов, М.І. Балла – Київ “Чумацький Шлях”, 2001.
6. Англо-український словник, автор М.І. Балла – Київ “Освіта”, 1996.
7. Webster’s New World Dictionary (Victoria Neufeldi Editor in chief).
8. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. – К.: Логос, 2002.
9. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Междунар. отношения, 1975.
10. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. – Львів: Вища школа. Видавництво при Львів. ун-ті, 1983.
11. Карабан В.І. Посібник-довідник із перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. I-II – К.: Політична думка, 1997, 1999.
12. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Видавництво Київ, 1982.
13. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Вища школа, 1986.
14. Корунець І.В. Принципи і способи передачі українських особових і географічних назв англійською мовою. Мовознавство, 1993, №3.
15. Сучасна українська літературна мова. Лексика. Синтаксис. – К.: Наукова думка, 1972.

НІМЕЦЬКА МОВА

1. Большой русско-немецкий словарь, авторы: К. Лейн, Е.И. Лепинг, О.Д. Липшин – Москва “Русский язык” 2000 год.
2. Немецко-русский технический словарь, под редакцией Л.И. Барона – Воениздат 1982 год.
3. Немецко-русский военный словарь по тылу и транспорту, авторы: С.М. Тимохов, Г.И. Токарева – Воениздат 1990 год.
4. Основи військового перекладу: (Нім.мова): / За ред. В.В. Балабіна. Збірка навчальних матеріалів, автори: Клим’юк А.Я., Копиця О.М., Кушнір М.Л. – К.: ВІКНУ, 2008. – 436 с.
5. Учебник военного перевода /спецкурс/ под редакцией Р.В. Ефимова – Воениздат 1985 год.
6. Учебник военного перевода /немецкий язык/ под редакцией Г.М. Стрелковского – Воениздат 1973 год.

ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАКТИКУМ З ПЕРЕКЛАДУ”

1. Гон О.М. Практикум з усного перекладу: Мультимедійний формат. Навчальний посібник з англійської мови для студентів вищих навчальних закладів (+компакт-диск). / В.П.Морозов, М.О.Нощенко, П.П.Мовчан, В.О.Гулик. – К.: ТОВ “Імідж Принт”, 2011.
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Вища школа, 1986.
3. Лилова А. Введение в общую теорию перевода. – М.: Высшая школа, 1985.
4. Миньяр-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. – М.: Воениздат, 1980.
5. Мірам Г.Е., Дайнеко В.В., Грищенко М.В., Тарануха Л.А., Гон О.М. “Вазіс ТгапзІаПоп”. – К., Ніка-Центр Ельга, 2002.
6. Мірам Г.Е. Практикум з усного перекладу: Мультимедійний формат: Посібник з англійської мови для ВНЗ (+компакт-диск)./ О.Гон, В.Морозов, В.Гулик, М.Голованчук. – К.: Факт, 2005.
7. Мирам Г.Э. Практический перевод: Заметки к лекциям. – К.: Ника-Центр, 2005.
8. Чередниченко О.І. Переклад – важлива сфера функціонування і розвитку української мови// Теорія і практика перекладу, Вип. 17. – К., 1991.

ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

1. Алексеев А. Анализ боевого применения авиации США в ходе операции “Решительная сила” – Ел. ресурс. – Режим доступа: <http://attend.to/commi>
2. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. II, МОУ.
3. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. III, МОУ.
4. Горшков А. Высокоточное оружие в операции “Свобода Ираку” // Независимое военное обозрение – 2004 - № 18, С. 6.
5. Военна доктрина України.
6. Довідник з Протиповітряної оборони. – Київ: МО України, Харків: ХВУ, 2003. – 368 с.
7. Єрмошин М.О., Федай В.М. Борьба в повітрі: Навчальний посібник. – Х.: ХВУ, 2004.
8. Основні напрями реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 р.
9. Противовоздушный бой. Ф.К. Неупокоев М. 1989.
10. Тактика: підручник / В.В. Вішняков, Г.А. Дробаха, А.А. Каленський, Є.Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 735 с.
11. Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник / Мірошніков С.В., Каленський А.А., Шворов С.А., Сморгчов А.Б., Присяжнюк В.А. – К.: Видавництво географічної літератури “Обрії”, 2008. – 128 с.

12. Сокут С. Афганистан: хроника боевых действий // Независимое военное обозрение – 2001 - № 41, С. 5.

Розглянута та ухвалена на спільному засіданні кафедри військового перекладу та спеціальної мовної підготовки, кафедри загальновійськових дисциплін, протокол №3 від 02.11.2013 р.

Начальник кафедри військового перекладу та спеціальної мовної підготовки

підполковник В.М. ЛІСОВСЬКИЙ

Начальник кафедри загальновійськових дисциплін

полковник

В.К. ШВАБ

“28” листопада 2013 р.

“28” листопада 2013 р.

Розглянута та ухвалена на засіданні Вченої ради військового гуманітарно-лінгвістичного факультету, протокол №4 від 17.12.2013 р.

Начальник військового гуманітарно-лінгвістичного факультету
полковник

Ю.В.ДУЛІЧ

“17” грудня 2013 р.